

2.8 Pracovní mikroregiony

Cílem následující kapitoly je snaha o přesnější zachycení skutečného rozmístění pracovních příležitostí a jejich struktury, včetně stanovení rozsahu pracovních mikroregionů, jakožto „přirozených“ územních celků, méně závislých na administrativním uspořádání. Zachycení orientace, intenzity i struktury dojížděkových proudů pomocí mikroregionů představuje relativně syntetické hodnocení, jehož platnost by měla být oproti předchozích dílčím závěrům univerzálnější a neměla by být výrazněji ovlivněna vývojem v krátkém časovém období.¹

Kromě nesporného metodologického obohacení předkládané analýzy by měla být přínosem regionalizace i její snaha o reakci na současné vysoce aktuální otázky reformy územní veřejné správy. Měla by být interpretována jako model, který naznačuje sílu jednotlivých center i charakter vztahů v jejich zázemí v případě, že jako klíčový (a jediný) regionálně-tvorný proces je chápána dojíždka obyvatel za prací.²

Mikroregiony byly **vymezeny** postupným seskupováním obcí do vyšších celků podle principu převládající orientace celkové dojíždky za prací. Výsledný pracovní mikroregion tvoří územně souvislý celek charakterizovaný relativně vysokou mírou vnitřní uzavřenosti dojíždky za prací (především její denní formy). Je až na výjimky tvořen 1 centrem (jádem) a jeho spádovým zázemím tvořeným nejméně 3 obcemi. Zázemí musí mít nejméně 4 tisíce obyvatel, celý mikroregion 10 tisíc obyvatel.

Centrum (středisko) pracovního mikroregionu je město s významnější koncentrací pracovních příležitostí, které slouží k uspokojování potřeb nejen jeho rezidentů, ale i obyvatel bydlících v okolních obcích. Centra mají obvykle (není podmínkou) více než 5 tis. obyvatel a většinou i kladné saldo denní dojíždky za prací.

Spádová oblast (zázemí) pracovního mikroregionu je tvořena obcemi, které se nacházejí kolem centra pracovního mikroregionu a jsou s ním funkčně propojeny (integrovány) intenzivní dojíždkou za prací. Obce jsou přiřazeny k centru podle principu převládající orientace celkové pracovní dojíždky. V případě nejasné orientace hlavního směru dojíždky (z obce vyjíždí stejný počet osob i do jiných směrů) je přihlédnuto k dodatečným kritériím:

- nejvýznamnější cíl denní dojíždky
- v pořadí další významné cíle dojíždky (a vzájemné poměry mezi nimi)
- nejvýznamnější mikroregiony dojíždky (jednotlivé cíle vyjíždky byly pro každou obec agregovány do celých mikroregionů) a jejich vzájemné relace
- spádovost obce podle výsledků regionalizace z roku 1991
- silniční vzdálenost ke středisku
- terénní členitost

Některé obce nemají hlavní spád přímo do příslušného centra, ale jsou s ním spojeny nepřímo přes jinou větší obec (často přes tzv. subregionální centrum).

Centrum (středisko) pracovního subregionu je obec (obvykle město), do kterého mají hlavní spád (přímo či nepřímo) denní dojíždky za prací alespoň 2 sousední obce s úhrnnou populační velikostí v rozmezí 1-4 tis. obyvatel. Pracovní subregion je hierarchicky nižší celek, u něhož rozhodující část pracovní dojíždky není

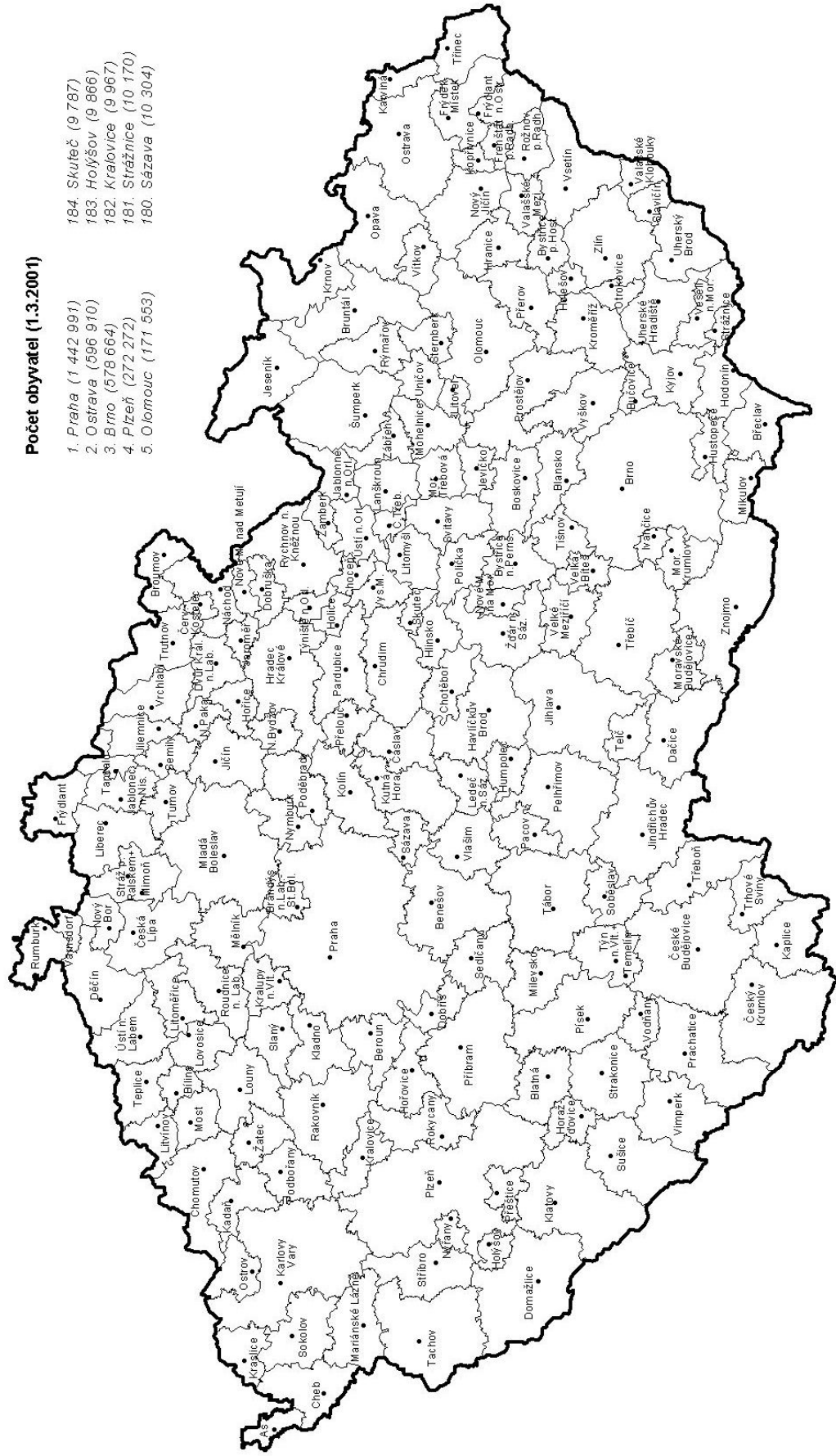
¹ Relativně menší míra měnlivosti při hodnocení dojíždky podle pracovních mikroregionů odráží silnější vazbu mezi přirozenou spádovostí územních jednotek a organizací celého sídelního systému. Hierarchie jednotlivých center v sobě odráží dlouhodobý vývoj urbanizační, sociální, ekonomický aj. (rozmístění dojížděkových proudů reflektuje primárně gravitační působení nejvýznamnějších center, kdy vahou je zejména ekonomická síla jednotlivých středisek), současné změny v sídelní struktuře, rozmístění obyvatel i pracovních příležitostí mohou tento vývoj jen částečně korigovat. To však automaticky neznamená neměnný význam jednotlivých středisek. Ke změnám za posledních 10 let došlo zejména v aglomeracích a v zázemí největších měst či v oblastech ležících na rozhraní vlivu více středisek. Přestože cílem následujícího rozboru je především popis stavu k roku 2001, v některých případech je poukázáno i na pravděpodobné tendence (jak během uplynulého desetiletí, tak i v období od posledního censu do současnosti).

² Je zřejmé, že existují i jiné regionálně-tvorné procesy vázané na obyvatelstvo (viz podrobnější diskuse v úvodu publikace). Jejich užití jako podkladů pro regionalizaci je však značně ztíženo, a to jak omezeným rozsahem této publikace, tak především absencí úplných, metodicky porovnatelných statistických údajů o těchto procesech.

Podle starších anketárních šetření (prováděných výzkumnými ústavy v 70. a 80. letech) tvořila v ČR dojíždka za prací 50-60 % všech cest obyvatel, následovaná dojíždkou za rekreací, kulturou a zábavou a dále dojíždkou do škol (obě kategorie s podílem zhruba 10-20 % na všech cestách). Od té doby došlo pravděpodobně k dílčím změnám v intenzitě jednotlivých procesů i jejich vzájemných vazbách (např. spojování cest za nákupy a zábavou), dominantní role pracovní dojíždky však nepochybně zůstala nedotčena (i proto, že se týká největší části obyvatel).

Konečně je třeba zdůraznit, že pracovní dojíždka má nezastupitelnou roli především při integraci územních celků na mikroregionálním řádu (tj. zjednodušeně na úrovni mezi okresy a správními obvody obcí s rozšířenou působností). Pro vymezení vyšších jednotek, resp. pro stanovení hierarchie mezi mikroregiony je potřeba pracovní pohyby doplnit údaji o jiných formách prostorové mobility, především o migraci obyvatelstva, či spádem za vyššími formami služeb občanské vybavenosti. Takový úkol však svojí šíří a komplexností již výrazně překračuje zaměření této publikace, proto bylo od seskupování mikroregionů do vyšších celků upuštěno.

Pracovní mikroregiony podle dojížděky za prací v roce 2001

Počet obyvatel (1.3.2001)

1. Praha (1 442 991)
2. Ostrava (596 910)
3. Brno (578 664)
4. Plzeň (272 272)
5. Olomouc (171 553)

Počet obcí (1.1.2001)

1. Praha (294)
2. Brno (197)
3. Plzeň (149)
4. Mladá Boleslav (135)
5. Třebíč (114)

Rozloha (km²) k 1.1.2001

1. Praha (2 719)
2. Brno (1 947)
3. Plzeň (1 851)
4. Karlovy Vary (1 386)
5. České Budějovice (1 265)

- 182-4. Ivančice (5)
- 182-4. Strážnice (5)
- 182-4. Aš (5)
- 180-1. Varnsdorf (6)
- 180-1. Červený Kostelec (6)

184. Červený Kostelec (63)
183. Varnsdorf (89)
182. Kopřivnice (91)
181. Ivančice (92)
180. Strážnice (101)

obvykle uzavřena v rámci jeho hranic (pracovní vyjíždka z jeho centra směřuje většinou mimo vymezený subregion).

Celý postup při seskupování obcí do vyšších celků je popsán níže.³

Při interpretaci charakteristik pracovních mikroregionů a jejich center je třeba vzít v potaz určité **nedostatky** plynoucí z hrubosti či neúplnosti přijatých kritérií.

- Vychází pouze z dojíždky za prací, ostatní formy prostorové mobility obyvatelstva zanedbává (dojíždku do škol, za občanskou vybaveností, za rekreací, nebo migraci obyvatelstva). Jak již bylo uvedeno výše, dojíždka za prací představuje nejčtenější formu mobility obyvatel a pro vytváření územních celků na úrovni mikroregionu má jednoznačně nejdůležitější a nezastupitelný význam.
- Neřeší problém hierarchie navržených středisek a jejich skladebnost do vyšší celků (mezo- a makroregionů).
- Rozhraní mezi mikro- a subregiony bylo zvoleno do značné míry subjektivně. Výše zvolené kritérium (4 tis. obyvatel zázemí a 10 tis. obyvatel celkem) je poměrně málo přísné a umožňuje vymežit i celky, jejichž vztahová uzavřenost z pohledu pracovní dojíždky je problematická (viz některé vysoké podíly vyjíždějících mimo vymezený mikroregion v tab. 2.25 a 2.26). Důvodem „měkkosti“ je mj. snaha o rámcové porovnání s výsledky regionalizace z roku 1991, kde byla také použita podobně mírná kritéria.
- Závislost poměru populační velikosti střediska a zázemí na citlivosti vymezení centra v administrativních hranicích. Některá centra jsou administrativně vymezena značně široce zahrnují i odlehlé a přitom populačně významné části obce, které by svým charakterem patřily spíše do zázemí tohoto centra. Deformující vliv administrativních hranic může v některých případech rozostřit kritérium minimálního počtu obcí v zázemí (odlehlá sídla mohou, ale nemusí být integrována do jedné obce, týká se především horských a podhorských oblastí).
- Při rozhodování o spádovosti obce se poměřují relativní spády k různým cílům dojíždky, společným základem pro porovnání je celkový objem pracovní vyjíždky mimo obec. Do spádovosti těchto obcí se však přímo nepromítá celková intenzita vyjíždky (teoreticky by měla být inverzně závislá na velikosti obce, může se však výrazně lišit i mezi obcemi stejné velikosti), ani míra ekonomické aktivity v obci. V některých obcích, především v periferních oblastech, může být celková intenzita vyjíždky snížena vinou vysokého počtu nezaměstnaných či ekonomicky neaktivních osob, kterým se nevyplatí dojíždět do vzdálenějších cílů, případně neseženou dostatek pracovních příležitostí ani v místě bydliště. Celková spádovost takové obce je poté posuzována podle relativně malého vzorku dojíždějících osob.
- Kvalita získaných údajů z cenzu je sice relativně vysoká (z celkového počtu 4 288 tis. vyjíždějících v ČR jich okolo 150 tis. (3,5 %) neuvedlo místo pracoviště, nebo jej výjimečně uvedlo neúplně). Spíše v ojedinělých případech tak může být skutečný směr dojíždky vychýlen vlivem neuvedených, či špatně uvedených směrů dojíždky, nebo chybným zařazením některých pohybů k denní formě dojíždky místo formy nedenní (např. některé druhy směnného provozu).
- Časový odstup mezi populačním cenzem (březen 2001) a současností. Přestože bylo konstatováno, že v obecné rovině jsou pracovní mikroregiony relativně stabilními celky, k dílčím změnám ve spádovosti mohlo dojít i během relativně krátkého období od posledního cenzu. Týká se to zejména obcí ležících na rozhraní vlivu více středisek (v tzv. oscilační zóně), ale i samotných center (především menších měst, kde je lokální trh práce výrazně ovlivněn jediným větším zaměstnavatelem).

Nejdůležitější **výsledky** pracovní regionalizace jsou představeny (v mapové podobě) i v celorepublikovém pohledu. V daleko podrobnějším detailu jsou naopak analyzovány pracovní mikroregiony v příslušném kraji. Textové tabulky uvádějí jejich základní charakteristiky (počet obcí, rozloha, počet obyvatel ve středisku

³ Nejdříve byl pro každou z 6 258 obcí v ČR (podle vymezení k datu sčítání) stanoven prostý hlavní směr pracovní vyjíždky (bez zohlednění dodatečných kritérií). Obec, která se stala cílem dojíždky pro jinou obec, již nebyla dále připojována. Tím vzniklo 611 elementárních spádových okrsků. Kritéria pro subregionální centrum splnilo 288 okrsků, z nichž 156 okrsků dokonce i kritéria mikroregionu. Třetina okrsků však měla v zázemí pouze 1 spádovou obec a více než 100 okrsků nedosahovalo jako celek ani hranice 1 000 obyvatel. Všechny okrsky, které nevyhověly požadovaným kritériím mikroregionu (téměř ¾), byly následně přiřčeny k vyšším celkům (mikroregionům) podle orientace směru vyjíždky z největší obce okrsku (ta by měla dostatečně reprezentovat spádovost celého útvaru). V případě nejasné orientace bylo přihlédnuto k dodatečným kritériím (viz výše). Po této úpravě bylo vymezeno 184 mikroregionálních center a dalších 131 center na úrovni subregionu.

Následně byla upravena spádovost obcí, které tvořily enklávy (zajištění shody spádovosti se sousedními obcemi), změněna byla též orientace vyjíždky z některých vojenských újezdů a z obcí s rozsáhlým katastrem a současně minimálním počtem obyvatel. Tyto korekce se týkaly jen velmi malého počtu obcí.

V závěrečné fázi byly pro kontrolu všechny proudy vyjíždky z každé obce agregovány do jednotlivých mikroregionů (cílů dojíždky) a byly porovnány nejvýznamnější preference každé obce. Pokud obec preferovala na 1. místě odlišný mikroregion (než ten, který byl pro ni dříve určen), nebo docházelo k současné preferenci více mikroregionů, byla znovu posouzena její spádovost podle výše uvedených pomocných kritérií. V odůvodněných případech byla obec přiřazena k jinému mikroregionu (šlo většinou o velmi malé obce v řídce zalidněných oblastech na rozhraní vlivu 2 či více středisek, nebo o obce ležící v zázemí krajských měst).

i zázemí), tak i podrobnější strukturu dojížděkových proudů mezi/v rámci jednotlivých mikroregionů. V doprovodném textu je poukázáno na specifičnosti některých celků, a to hlediska oprávněnosti jejich vymezení i struktury dojíždějících do spádového centra. V nejvýznamnějších případech jsou naznačeny i pravděpodobné vývojové tendence. Ilustrativní mapy dokreslují rozsah mikroregionů, včetně jejich vazby k územně-správnímu členění, platnému k 1. 1. 2003 (výjimku představují pracovní mikroregiony, ty byly agregovány z obcí podle jejich stavu k 1. 1. 2001).

Zatímco tato kapitola 2.8 se zabývá pracovními mikroregiony, předchozí kapitola je výhradně zaměřena na jejich centra. Rozbor je zde (kap. 2.7) doplněn podrobnými tabulkami řady B v příloze s charakteristikami dojíždějících z nejvýznamnějších zdrojových obcí. Dojížděkové proudy se zde neomezují pouze na hranice daného mikroregionu, ale mohou pokrývat celé území ČR (tedy např. i obce náležící do jiného kraje).

Na základě dat o dojížděce za práci ze sčítání v roce 2001 bylo výše uvedeným postupem v Libereckém kraji vytvořeno 10 pracovních mikroregionů. V devíti případech je jejich jádrem obec s rozšířenou působností. Dostatečně silný pracovní mikroregion nevytvořil pouze Železný Brod a obce patřící do jeho působnosti správního obvodu obce s rozšířenou působností. A tak poslední pracovní mikroregion byl vytvořen kolem center dojížděky Stráže pod Ralskem a Mimoně, která ze správního hlediska plní úlohu pověřeného obecního úřadu. Úhrnná rozloha pracovních mikroregionů nepřekročila velikost kraje, naopak byla o 74 km² nižší. Do příslušných mikroregionů patřilo 212 obcí (o 4 méně než v kraji) a 424 539 obyvatel.

V některých mikroregionech byly dále definovány subregiony kolem centra nižšího řádu. Funkci jádra pracovního subregionu splňují města: Cvikov, Doksy, Hejnice, Lomnice nad Popelkou, Rokytnice nad Jizerou a Železný Brod.

Tab.2.25 Srovnání základních charakteristik správních obvodů obcí s rozšířenou působností a pracovních mikroregionů

Správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) vymezené k 1.1.2003	rozloha (v km ²)	počet obcí	počet obyvatel	Pracovní mikroregiony podle dojížděky za práci v roce 2001	rozloha (v km ²)	počet obcí	počet obyvatel
LIBEREC	588	29	134 131	LIBEREC	493	26	129 378
ČESKÁ LÍPA	862	41	75 758	ČESKÁ LÍPA	560	35	61 112
Nový Bor	201	16	25 963	Mimoň + Stráž p.Rals ¹⁾	388	12	19 817
JABLONEC N. NISOU	142	11	53 119	Nový Bor	195	15	25 903
Železný Brod	74	11	12 008	JABLONEC N. NISOU	278	27	71 104
Tanvald	191	10	22 086	Tanvald	148	7	17 671
Frydlant	349	18	24 285	Frydlant	349	18	24 285
SEMILY	230	22	26 961	SEMILY	196	21	24 966
Jilemnice	279	21	22 973	Jilemnice	242	16	19 573
Turnov	247	37	30 900	Turnov	242	35	30 730
Území celkem	3 163	216	428 184	Území celkem	3 089	212	424 539

Poznámky:

Všechna data se vztahují k datu sčítání lidu, domů a bytů 2001.

Velkými písmeny jsou uvedena centra, která do konce roku 2002 plnila funkci okresních měst, obyčejným písmem jsou znázorněna centra, která jsou od roku 2003 obcemi III. stupně (ORP), kurzívou pak centra plnící funkce obce II. stupně (POU).

¹⁾ Obec Stráž pod Ralskem není sídlem správního obvodu ORP ani POÚ.

Mezikrajové přesahy nejsou velké. K mikroregionům Libereckého kraje bylo přiřazeno pět obcí, z toho 3 z okresu Děčín patřící pod Ústecký kraj do mikroregionu Česká Lípa (Starý Šachov, Merboltice, Velká Bukovina), obec Žďár z okresu Mladá Boleslav ze Středočeského kraje do mikroregionu Turnov a obec Kyje z okresu Jičín z Královéhradeckého kraje do mikroregionu Semily. Naproti tomu u 9 obcí byla zjištěna příslušnost do mikroregionů jiných krajů. Z okresu Česká Lípa se přimístila obec Bezděz do mikroregionu Mladá Boleslav a obec Tuhaň do mikroregionu Roudnice nad Labem. Z okresu Semily změnily svoji působnost obce Horka u Staré Paky a Levínská Olešnice do mikroregionu Nová Paka, Bukovina u Čisté, Čistá u Horek, Horní Branná a Studenec do mikroregionu Vrchlabí, obec Bradlecká Lhota do mikroregionu Jičín.

Z hlediska počtu obyvatel je velikostní skupina pracovních mikroregionů v kraji mírně odlišná od struktury v rámci České republiky. V kraji mají nejvyšší zastoupení menší mikroregiony do 39 999 obyvatel (z uvedeného počtu 70,0 %, ČR 62,0 %). Jeden mikroregion se pohyboval v intervalu 50 000 – 69 000 obyvatel (tj. 10,0 %, ČR 8,2 %), jeden v intervalu 70 000 – 99 999 (10,0 %, ČR 8,7 %). Pouze jeden mikroregion překročil 100 tisícovou hranici (10,0 %), přičemž v této velikostní skupině v České republice bylo vytvořeno celkem 18 pracovních mikroregionů (9,8 %).

Dominantní postavení mezi pracovními mikroregiony má ten, jehož jádrem je krajské město. Na území tohoto mikroregionu žije více než 30 % obyvatel kraje a rozlohou 493 km² je druhý největší. I nadále přetrvává významná pozice bývalých okresních měst. Nejmenším mikroregionem v kraji ze všech uváděných hledisek je Tanvald s 17 671 obyvatelem a výměrou 148 km².

PRACOVNÍ MIKROREGIONY A SUBREGIONY V LIBERECKÉM KRAJI

Hranice pracovních mikroregionů se poměrně významně liší od správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP). Nejpodstatnější jsou dvě skutečnosti – správní obvod obce s rozšířenou působností Železný Brod není pracovním mikroregionem a je pohlcen mikroregionem Jablonec nad Nisou a správní obvod ORP Česká Lípa je rozdělen na dva pracovní mikroregiony (Česká Lípa a Mimoň + Stráž pod Ralskem). Pouze mikroregion Frýdlant zachoval hranice stejnojmenného správního obvodu.

Nejvýznamněji do jiného správního obvodu ORP zasahuje mikroregion Jablonec nad Nisou, kam pracovně spadají všechny obce správního obvodu ORP Železný Brod, dále 3 obce ze správního obvodu ORP Tanvald (Albrechtice v Jizerských horách, Jiřetín pod Bukovou, Smržovka), obec Záhoří ze správního obvodu ORP Semily a obec Malá Skála ze správního obvodu ORP Turnov. Pracovní mikroregion Mimoň + Stráž pod Ralskem je větší na úkor správního obvodu Liberec (Jablonné v Podještědí, Janovice v Podještědí, Osečná, Velký Valtinov).

U ostatních pracovních mikroregionů jsou jen nepatrné přesuny mimo hranici správního obvodu příslušného ORP. Podle pracovní regionalizace patří k mikroregionu Česká Lípa obec Slunečná ze správního obvodu ORP Nový Bor, k mikroregionu Liberec obec Sychrov z SO ORP Turnov. Ve východní části kraje mikroregion Semily zasahuje do správního obvodu ORP Turnov (obec Holenice) a mikroregion Jilemnice do správního obvodu ORP Semily (Vysoké nad Jizerou).

Mimo Liberecký kraj bylo ze správního obvodu Jilemnice zařazeno již zmíněných 6 obcí (Horka u Staré Paky, Levínská Olešnice, do mikroregionu Nová Paka, Bukovina u Čisté, Čistá u Horek, Horní Branná a Studenec do mikroregionu Vrchlabí). Ze správního obvodu Česká Lípa se přesunuly dvě obce (Bezděz do mikroregionu Mladá Boleslav, Tuhaň do mikroregionu Roudnice nad Labem), ze správního obvodu Semily má pracovní spád do pracovního mikroregionu Jičín obec Bradlecká Lhota.

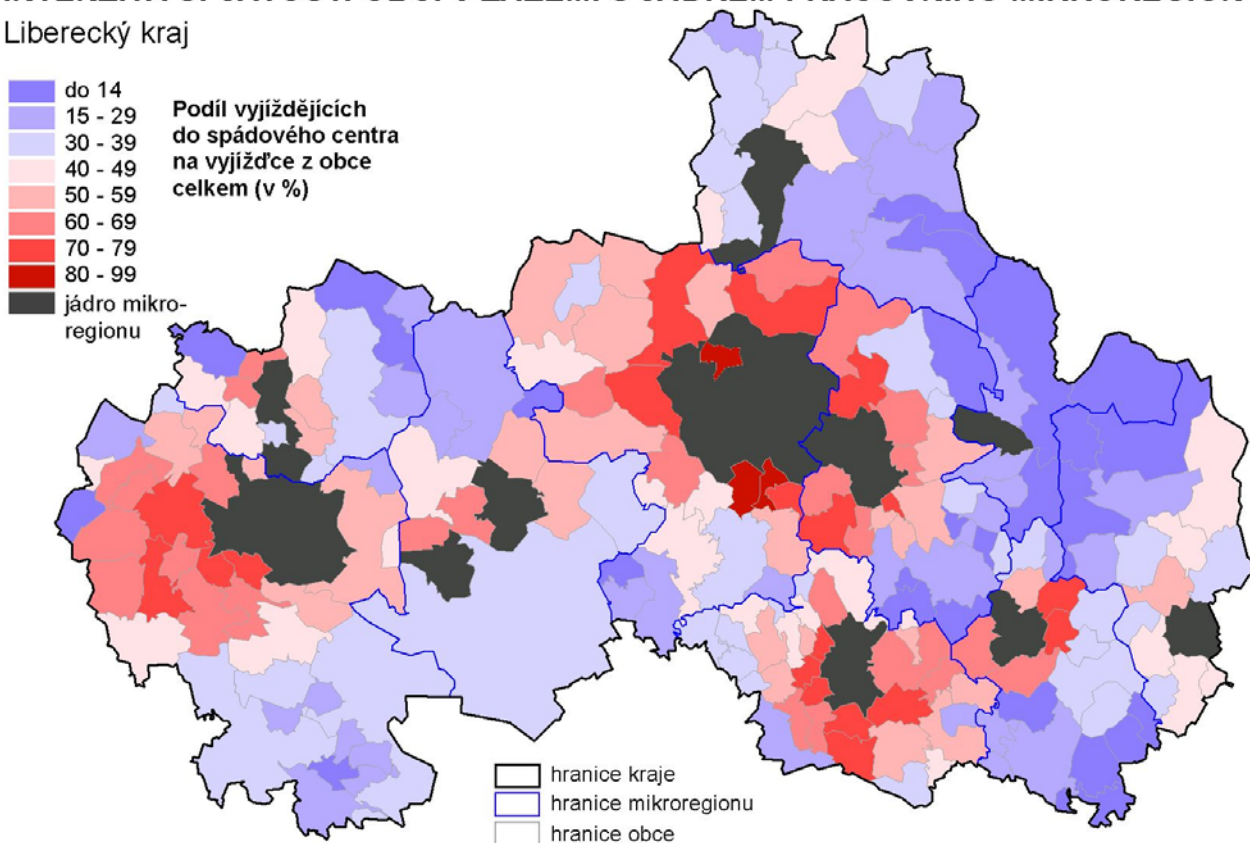
SROVNÁNÍ VYMEZENÍ PRACOVNÍCH MIKROREGIONŮ A SPRÁVNÍCH OBVODŮ OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Pozn. Pracovní mikroregiony jsou vymezeny barvou a jsou pojmenovány

INTENZITA SPJATOSTI OBCÍ V ZÁZEMÍ S JÁDREM PRACOVNÍHO MIKROREGIONU

Liberecký kraj

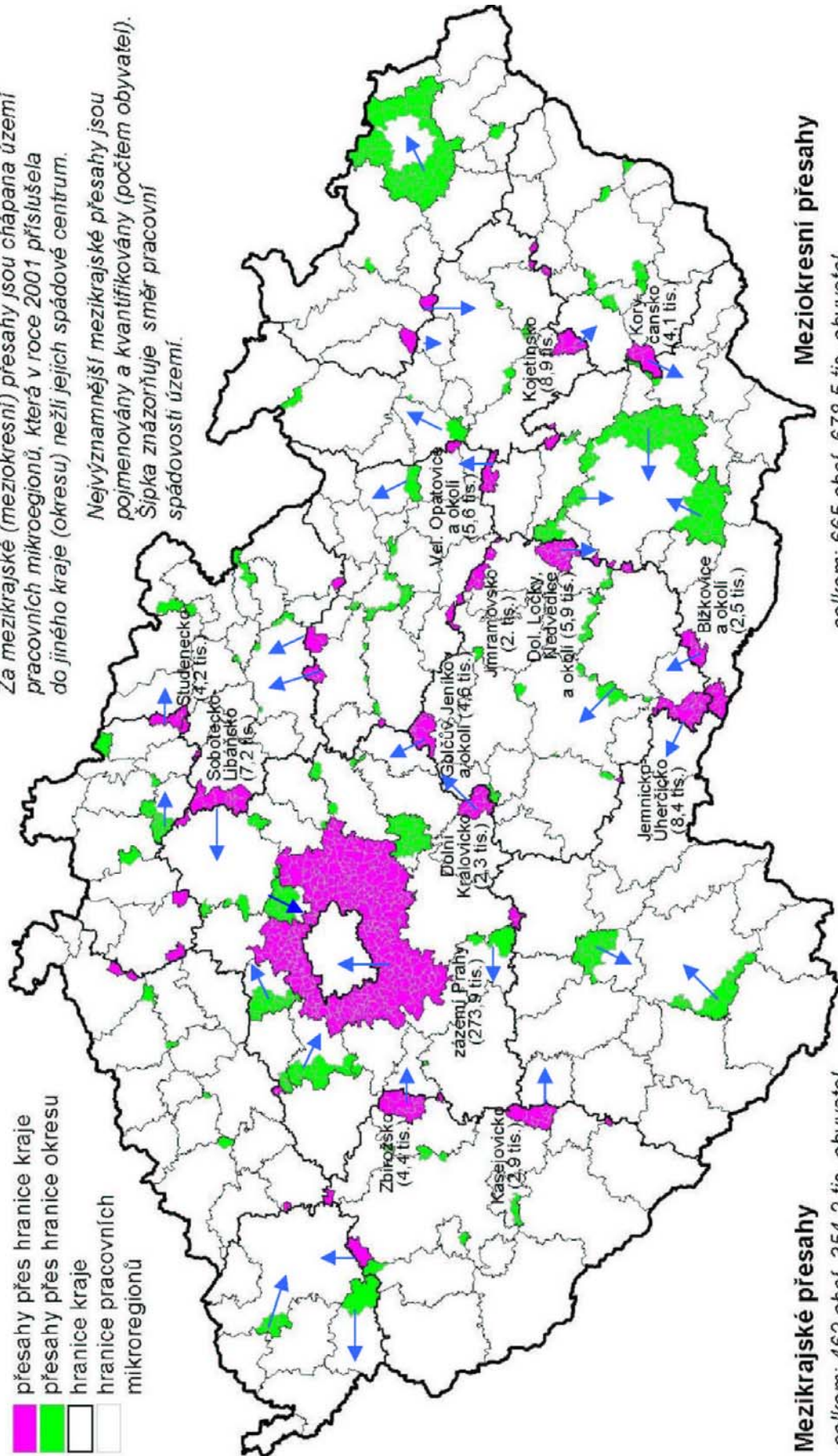

MEZIKRAJSKÉ A MEZIOKRESNÍ PŘESAHY PRACOVNÍCH MIKROREGIONŮ

přesahy přes hranice kraje
 přesahy přes hranice okresu
 hranice kraje
 hranice pracovních mikroregionů

Za mezikrajské (meziokresní) přesahy jsou chápána území pracovních mikroregionů, která v roce 2001 přisloužela do jiného kraje (okresu) nežli jejich spádové centrum.

Nejvýznamnější mezikrajské přesahy jsou pojmenovány a kvantifikovány (počtem obyvatel).
 Šipka znázorňuje směr pracovní spádovosti území.

Mezikrajské přesahy

celkem: 462 obcí, 354,2 tis. obyvatel
 v tom: zázemí Prahy: 293 obcí a 273,9 tis. obyvatel
 ostatní území: 169 obcí a 80,3 tis. obyvatel

Meziokresní přesahy

celkem: 665 obcí, 678,5 tis. obyvatel
 v tom: zázemí Prahy: 126 obcí a 111,4 tis. obyvatel
 ostatní území: 539 obcí a 567,1 tis. obyvatel

(sousední okresy Prahy, Brna a Plzně jsou chápány jako součásti těchto měst)

Naproti tomu z jiného kraje mají pracovní spád do mikroregionu Česká Lípa obce Starý Šachov, Merboltice, Velká Bukovina ze správního obvodu obce s rozšířenou působností Děčín. Do mikroregionu Semily patří z SO ORP Jičín obec Kyje, mikroregion Turnov se pracovně rozšířil o obec Žďár ze SO ORP Mnichovo Hradiště.

Mezi pracovními mikroregiony jsou značné rozdíly nejen z hlediska jejich velikosti (největší je českolipský a rozlohou je téměř čtyřikrát větší než nejmenší tanvaldský), ale i z hlediska počtu pracovních míst v mikroregionu. Liberecký pracovní mikroregion má 9x více obsazených pracovních míst než tanvaldský.

Tab. 2.26 Počet obyvatel, pracovních míst a saldo dojížděky za práci v pracovních mikroregionech

Pracovní mikroregiony	Rozloha mikro-regionu (km ²)	Počet obcí v mikro-regionu	Počet obyvatel mikroregionu			Podíl jádra mikroregionu (v %)		Pracovní místa v mikroregionu		Saldo dojížděky za práci	
			celkem	v tom		na obyva- telstvu	na prac. příleži- tostech	celkem	na 1000 zaměst. obyvatel ¹⁾	v jádře mikro-regionu	v celém mikro-regionu
				jádro	zázemí						
ČESKÁ LÍPA	560	35	61 112	39 307	21 805	64,3	78,0	27 659	935	2 136	-1 923
Nový Bor	195	15	25 903	12 342	13 561	47,6	59,3	11 700	919	629	-1 026
Mimoň + Stráž p.Rals ²⁾	388	12	19 817	10 765	9 052	54,3	63,9	9 890	1032	1 042	305
JABLONEC N. NISOU	278	27	71 104	45 266	25 838	63,7	68,7	35 855	1030	2 494	1 050
Tanvald	148	7	17 671	7 001	10 670	39,6	32,2	7 106	843	-1 006	-1 328
LIBEREC	493	26	129 378	99 102	30 276	76,6	83,2	65 003	1016	4 636	1 012
Frýdlant	349	18	24 285	7 514	16 771	30,9	39,5	8 818	794	-154	-2 289
SEMILY	196	21	24 966	9 262	15 704	37,1	50,0	10 926	933	983	-787
Jilemnice	242	16	19 573	5 753	13 820	29,4	41,5	8 684	932	753	-630
Turnov	242	35	30 730	14 513	16 217	47,2	70,9	14 722	960	3 270	-620

¹⁾ bydlících v obcích mikroregionu

²⁾ Obec Stráž pod Ralskem není sídlem správního obvodu ORP ani POÚ.

Poznámka:

Velkými písmeny jsou uvedena centra, která do konce roku 2002 plnila funkci okresních měst, obyčejným písmem jsou znázorněna centra, která jsou od roku 2003 obcemi III. stupně (ORP), kurzívou pak centra plnící funkce obce II. stupně (POU).

S ohledem na tyto výrazné rozdíly nemá smysl charakterizovat mikroregiony jejich průměrnou velikostí (průměrný počet obyvatel v mikroregionu byl 42 454 osob).

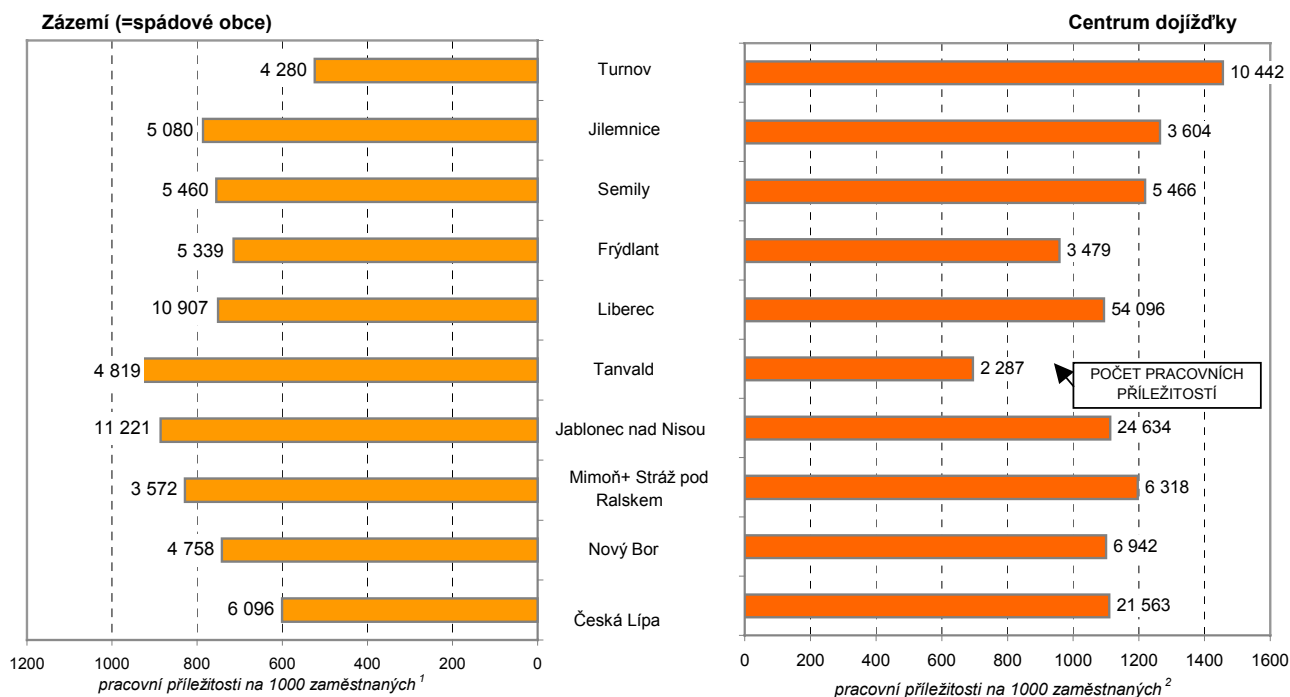
Za jeden z hodnotících faktorů můžeme považovat rovněž podíl jádra mikroregionu na celém pracovním mikroregionu. Z tohoto pohledu se v průměru jádra podílejí jednou polovinou na obyvatelstvu a téměř 59 % na pracovních příležitostech v mikroregionech. Mezi jednotlivými jádry mikroregionů byly zjištěny poměrně velké rozdíly. Nejvyšší podíl na obyvatelstvu mikroregionu měl Liberec (76,6 %), Česká Lípa (64,3 %) a Jablonec nad Nisou (63,7 %). U podílu jádra na pracovních příležitostech zůstalo pořadí na prvních dvou místech nezměněno – první místo s 83,2 % zaujal Liberec, druhé s 78,0 % Česká Lípa. Na třetí místo se s podílem 70,9 % zařadil Turnov. Nejnižší podíl jádra na obyvatelstvu mikroregionu byl zaznamenán u Jilemnice (29,4 %) a Frýdlantu (30,9 %). S odstupem 6 procentních bodů následovaly Semily. Nejnižší podíl jádra na pracovních příležitostech byl zjištěn u Tanvaldu (32,2 %) a Frýdlantu (39,5 %). S odstupem dvou procentních bodů následovala Jilemnice (41,5 %).

Saldo dojížděky je ve většině pracovních mikroregionů záporné. Vyšší počet pracovních příležitostí než je počet bydlících zaměstnaných osob nabízejí a kladné bilance dosahují pouze 3 mikroregiony: Mimoň + Stráž pod Ralskem (305 osob), Jablonec nad Nisou (1 050 osob) a Liberec (1 012 osob).

Nejvyšší záporné saldo v celém mikroregionu má Frýdlant (– 2 289 osob), počet vyjíždějících převýšil o 154 osob počet dojíždějících i v samotném jádru. S –1 923 osobami následuje českolipský mikroregion, přestože vlastní jádro má poměrně vysoké kladné saldo dojížděky za práci (2 136 osob). Deficit více než 1 tisíce pracovních příležitostí dosahuje tanvaldský a novoborský mikroregion. Jádro tanvaldského mikroregionu vykázalo záporné saldo dojížděky (–1 006 osob), jádro novoborského mikroregionu kladné saldo (629 osob). Záporné saldo zbývajících pracovních mikroregionů (semilského, jilemnického a turnovského) tisícovou hranici nepřekročilo a pro jejich jádra je typické kladné saldo dojížděky. Turnov má dokonce po krajském městě Liberci druhé nejvyšší kladné saldo mezi všemi jádry.

Hodnotíme-li situaci prostřednictvím počtu obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných v celém mikroregionu, pak nejlepší pozici s hodnotou 1 032 dosahuje pracovní mikroregion Mimoň + Stráž pod Ralskem. K předním mikroregionům v rámci České republiky patří tyto pracovní mikroregiony: Týn nad Vltavou + Temelín (1 267), Lanškroun (1 170), Praha (1 133), Bílina (1 133) a Karviná (1 116). Významná postavení zaujímají i mikroregiony s krajským (největším) městem, v polovině krajů totiž dosahují nejvyšších hodnot. Náš liberecký mikroregion (1 016) však předstihl kromě již zmíněného mimoňsko-strážského mikroregionu také region jablonecký (1 030). Nejhorší situace je v pracovním mikroregionu Frýdlant, který poskytuje pracovní příležitosti pouze pro 794 osob z 1 000 zaměstnaných.

Počet a intenzita pracovních příležitostí v centru a jeho zázemí

¹ bydlících ve spádových obcích příslušejících k danému centru

² bydlících v příslušném centru

Dominantní postavení libereckého mikroregionu mezi ostatními z hlediska koncentrace obyvatelstva způsobuje, že přestože odtud za práci vyjíždí nejvíce osob, intenzita vyjížděky vyjádřená podílem vyjíždějících na počtu bydlících zaměstnaných je ze všech 10 mikroregionů nejnižší v kraji.

Tab. 2.27 Spádovost jádra a zázemí v pracovních regionech

Pracovní mikroregiony	Vyjíždějící za prací z obcí mikroregionu celkem	Intenzita vyjížděky za prací (v %)	Vyjíždějící za prací z obcí zázemí				Vyjíždějící za prací z jádra mikroregionu		
			celkem	v tom v %			celkem	v tom v %	
				do jádra mikro-regionu	do ostatních obcí mikro-regionu	mimo mikroregion (vč. zahr.)		do zázemí mikro-regionu	mimo mikroregion (vč. zahr.)
ČESKÁ LÍPA	10 947	37,0	6 445	50,1	13,9	35,9	4 502	17,6	82,4
Nový Bor	5 524	43,4	3 492	39,6	13,0	47,3	2 032	25,5	74,5
Mimoň + Stráž p.Rals ¹⁾	4 680	48,8	2 407	38,3	15,6	46,1	1 831	26,6	73,4
JABLONEC NAD NISOU	10 164	29,2	6 294	45,1	26,0	28,9	3 870	27,3	72,7
Tanvald	4 220	50,0	2 380	18,9	20,3	60,8	1 840	28,3	71,7
LIBEREC	14 121	22,1	7 830	59,8	20,7	19,5	6 291	23,0	77,0
Frýdlant	5 672	51,1	4 197	26,0	28,8	45,2	1 475	36,6	63,4
SEMILY	4 792	40,9	3 645	34,3	23,9	41,8	1 147	28,8	71,2
Jilemnice	3 887	41,7	3 068	29,6	26,6	43,8	819	22,8	77,2
Turnov	7 228	47,1	5 820	55,3	15,9	28,8	1 408	28,3	71,7

Poznámka:

Kapitálkami jsou uvedena centra, které do roku 2002 plnily funkci okresních měst, obyčejným písmem jsou znázorněna centra, která jsou od roku 2003 obcemi III. stupně (ORP), kurzívou pak centra plnící funkce obce II. stupně (POU).

¹⁾ Obec Stráž pod Ralskem není sídlem správního obvodu ORP ani POÚ.

Hodnotou 22,1 % byla o 12,6 procentních bodů pod krajským průměrem (34,7 %). Podprůměrná intenzita vyjížděky za prací byla zaznamenána i u mikroregionu Jablonec nad Nisou (29,2 %) vzhledem 64 % podílu obyvatel bydlících v centru dojížděky (jádra mikroregionu). Naproti tomu výrazně nadprůměrná hodnota intenzity vyjížděky za prací byla zjištěna v mikroregionech Frýdlant (51,1 %), Tanvald (50,0 %) a Mimoň + Stráž pod Ralskem (48,8 %).

Struktura vyjížděky podle prostorového typu se vyznačuje značnými rozdíly mezi jednotlivými mikroregiony, které z tohoto pohledu můžeme rozdělit do čtyř skupin.

První skupinu tvoří mikroregiony, u kterých nadpoloviční většina vyjíždějících za prací z obcí zázemí směřuje do jádra mikroregionu. V následujícím pořadí k nim patří Liberec (59,8 %), Turnov (55,3 %) a Česká Lípa (50,1 %).

Do druhé skupiny můžeme zařadit mikroregiony s vysokým podílem vyjížděky v rámci zázemí daného mikroregionu. Nejvyšší podíl připadá na frýdlantský mikroregion, kde uvedeným směrem vyjíždělo téměř 29 % vyjíždějících. Více než čtvrtina všech vyjíždějících cestuje za svým zaměstnáním do ostatních obcí mikroregionu v jilemnickém (26,6 %) a jabloneckém mikroregionu (26,0 %).

Mikroregiony, ze kterých vyjíždí vysoký podíl zaměstnaných osob do jiných mikroregionů (včetně zahraničí) lze zařadit do třetí skupiny a patří sem především s vysoce nadprůměrným podílem mikroregion Tanvald (60,8 %), dále pak mikroregiony Nový Bor (47,3 %) a Mimoň + Stráž pod Ralskem (46,1 %).

Čtvrtá skupina zahrnuje mikroregion s nejrovnoměrnější strukturou vyjížděky z hlediska prostorových typů, a to Semily s 34,3 % podílem vyjížděky za prací z obcí zázemí do jádra mikroregionu, 23,9 % podílem vyjížděky do ostatních obcí mikroregionu a 43,8 % podílem vyjížděky mimo region.

Vyjíždějící za prací z jádra pracovního mikroregionu do jiných mikroregionů (včetně zahraničí) převažují nad těmi, kteří si našli zaměstnání v zázemí takto vymezených celků ve všech mikroregionech, nejvýrazněji pak u mikroregionu Česká Lípa (82,4 %).

Z porovnání Libereckého kraje s ostatními kraji České republiky vyplývá, že dosahuje třetího nejnižšího podílu vyjíždějících za prací z obcí zázemí do ostatních obcí mikroregionu (20,4 %) po Ústeckém (19,1 %) a Pardubickém kraji (19,9 %) a druhého nejvyššího podílu vyjíždějících z obcí zázemí do jiných mikroregionů (včetně zahraničí) po Pardubickém kraji (37,2 %). Podíl vyjíždějících z obcí zázemí do jádra mikroregionu je až desátý nejvyšší. Vysoký podíl našeho kraje týkající se vyjíždějících z jádra mikroregionu do jiných mikroregionů (75,1 %) předstihl v mezikrajském srovnání pouze Pardubický kraj (76,1 %).

Pracovní význam střediska i charakteristiky polohy a sídelní struktury jeho zázemí se promítají též do ukazatele integrity (vzájemné spjatosti tvořících zázemí a jádro mikroregionu). Vyjádříme-li ji podílem denně vyjíždějících za prací ze zázemí směřujících do všech obcí příslušného mikroregionu, pak okraje variačního rozpětí v rámci kraje tvoří na jedné straně mikroregion se sídlem krajského města – Liberec (84,3 %) a na druhé straně mikroregion Tanvald (42,9 %). Hodnota krajského průměru (69,2 %) je v republikovém srovnání druhá nejvyšší po Pardubickém kraji (68,5 %).

Tab. 2.28 Integrity jader pracovních mikroregionů a jejich zázemí podle celkové a denní dojížděky za prací

Pracovní mikroregiony	Vyjíždějící ze zázemí (v %) do jádra mikroregionu		Vyjíždějící ze zázemí (v %) do všech obcí mikroregionu		Vyjíždějící ze všech obcí mikroregionu (v %) do obcí mikroregionu	
	celkem	denně	celkem	denně	celkem	denně
Česká Lípa	50,1	54,2	64,1	68,9	45,0	51,1
Nový Bor	39,6	43,3	52,7	57,3	42,7	47,6
Mimoň + Stráž p. Ralskem	38,3	40,4	53,9	57,0	38,1	41,2
Jablonec nad Nisou	45,1	48,3	71,1	76,2	54,5	61,3
Tanvald	18,9	21,0	39,2	42,9	34,5	37,3
Liberec	59,8	62,1	80,5	84,3	54,9	62,5
Frýdlant	26,0	29,0	54,8	60,9	50,0	56,1
Semily	34,3	38,0	58,2	64,9	51,1	58,7
Jilemnice	29,6	32,2	56,2	62,9	49,2	55,7
Turnov	55,3	57,9	71,2	74,5	62,8	67,9

Podíl denní vyjížděky za prací v rámci mikroregionu na celkové vyjížděce z obcí je ve všech mikroregionech vyšší než u vyjížděky bez rozlišení frekvence cest za prací. V krajském průměru byl podíl denní vyjížděky uvnitř mikroregionu (tj. vyjížděky ze všech obcí mikroregionu do obcí mikroregionu) vyšší o 6,1 procentního bodu (celkem 49,9 %, denně 56,0 %). Největší odchylka mezi pracovními mikroregiony Libereckého kraje byla

zaznamenána ve shodné výši 7,6 procentních bodů u dvou pracovních mikroregionů – Liberec a Semily, nejnižší u mikroregionu Tanvald (2,8 procentních bodů).

Pracovní regionalizace Libereckého kraje potvrdila dominantní krajského města, které je jádrem pracovního mikroregionu, soustřeďujícího 32,4 % pracovních příležitostí v kraji. Pouze 3 mikroregiony v kraji mají kladné saldo dojížděky za prací (Mimoň + Stráž pod Ralskem, Jablonec nad Nisou, Tanvald), proto také hodnota ukazatele obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných převyšuje tisícovou hranici. Tyto pracovní mikroregiony nabízejí více pracovních příležitostí než je počet zaměstnaných v mikroregionu.